

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: حیل شرعی تخلص از ربا/القول فی الربا

بجثمان درباره راههای تخلص از ربا بود، مقداری از کلام امام رضوان الله علیه در کتاب البیع در نفی و استنکار حیل شرعی تخلص از ربا را خواندم، ایشان در بخشی از کلامشان فرمودند: «نعم هنا کلام يجب التعرض له وإن كان خارجا عن محط البحث، لاهميته وعدم تحقيق الحق فيه، وهو أن الربا مع هذه التشديدات والاستنکارات التي ورد فيه في القرآن الكريم والسنة من طريق الفريقين مما قل نحوها في سائر المعاصي ومع ما فيه من المفاصد الاقتصادية والاجتماعية والسياسية مما تعرض لها علماء الاقتصاد كيف يمكن تحليله بالحيل الشرعية كما وردت بها الاخبار الكثيرة الصحيحة، وأفتى بها الفقهاء إلا من شد منهم.

و هذه عويصة بل عقدة في قلوب كثير من المتفكرين، وإشكال من غير متحلي الاسلام على هذا الحكم، ولا بد من حلها، والتشبيث له بالتعبد في مثل هذه المسألة التي أدركت العقول مفاصد تجویزها ومصالح منعها بعيد عن الصواب.»^۱

امام رضوان الله عليه با این مقدمه وارد شدند به این بحث که راههای تخلص از ربا درست نیستند.

خب و اما بحث امروز ما نیز درباره روایات اهل بیت علیه السلام در مورد فلسفه حرمت ربا می باشد، در "جامع احادیث الشيعة" اخباری ذکر شده که در آنها اهل بیت علیهم السلام فلسفه حرمت ربا را بیان

فرمودند بدون اینکه راهی برای تخلص از ربا نشان بدهند که چند خبر را به عنوان نمونه می خوانیم:

خبر اول: ﴿۳۵ فقیه ۳۷۱ ج ۳ - کتب علی بن موسی الرضا علیه السلام إلى محمد بن سنان فيما كتب من جواب مسائله - وعلة تحريم الربا لما نهى الله عز و جل عنه و لما فيه من فساد الأموال لان الانسان إذا اشترى الدرهم بالدرهمين كان ثمن الدرهم درهما و ثمن الاخر باطلا فبيع الربا و شراؤه و كسب على كل حال على المشتري و على البائع فحرم الله عز و جل على العباد الربا لعللة فساد الأموال كما حظر على السفیه ان يدفع اليه ماله لما يتخوف عليه من افساده حتى يؤنس منه رشده فلهذه العلة حرم الله عز و جل الربا و يبيع الربا يبيع الدرهم بالدرهمين و علة تحريم الربا بعد البينة لما فيه من الاستخفاف بالحرام المحرم و هي كبيرة بعد البيان و تحريم الله عز و جل لها لم يكن ذلك منه الا استخفافا بالمحرم و الاستخفاف بذلك دخول في الكفر و علة تحريم الربا بالنسبة لعللة ذهاب المعروف و تلف الأموال و رغبة الناس في الربح و تركهم للقرض و القرض صنایع المعروف و لما في ذلك من الفساد و الظلم و فناء الأموال.﴾^۲

خبر دوم: ﴿العيون ۹۳ ج ۲ - العلل ۴۸۳ - بالاسناد المتقدم في باب (۱۶) كيفية الوضوء من أبوابه عن محمد بن سنان ان ابا الحسن علي بن موسى الرضا علیه السلام كتب اليه فيما كتب من جواب مسائله علة تحريم الربا انما نهى الله عنه لما فيه من فساد الأموال (وذكر نحوه).﴾^۳

^۱ جامع احادیث الشيعة، آیت الله بروجردی، ج ۱۸، ص ۱۳۱، ط الصحف.

^۲ جامع احادیث الشيعة، آیت الله بروجردی، ج ۱۸، ص ۱۳۲، ط الصحف.

^۳ کتاب البیع، امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۴۰۵.

آیت الله طباطبائی اعلى الله مقامه در جلد دوم از تفسیر المیزان چند آیه در مورد ربا ذکر کرده که تقریباً مهم ترین آنها این آیه شریفه است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ ذُرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (۲۷۸) فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ إِن تَبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَ لَا تُظْلَمُونَ﴾ (۲۷۹) ۷.

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید ، از خدا پروا کنید ، و آنچه از ربا (اضافه بر سرمایه بر ذمه دیگران) باقی مانده رها کنید اگر ایمان دارید.

و اگر چنین نکردید (و به رباخواری ادامه دادید) پس یقین کنید به پیکاری از سوی خدا و فرستاده او (که متوجه شما می شود ، و دولت حقه یا جامعه انفجار یافته آن را از شما می گیرد) ، و اگر توبه کردید سرمایه های شما از آن شماسست (و سودش را رد کنید ، که در این صورت) نه ستم می کنید و نه ستم می بینید.

بنابراین یکی از فلسفه های حرمت ربا ظلم می باشد که هم عقلاً قبیح است و هم شرعاً حرام است و آیه شریفه نیز دلالت دارد بر اینکه ربا ظلم می باشد و امام رضوان الله علیه نیز بر همین آیه شریفه تکیه کرده و فرموده ربا ظلم و حرام است لذا نمی شود راه تخلص برای آن قائل شویم.

بقیه بحث بماند برای روز دوشنبه ان شاء الله تعالی.

فردا روز ولادت قطب عالم امکان امام العصر والزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد که تبریک و تهنیت عرض می کنیم.

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على

محمد و آله الطاهرين

خبر سوم: ﴿۳۶﴾ کا ۱۴۶ ج ۵ - عدة من أصحابنا عن يب ۱۷ ج ۷ - أحمد بن أبي عبد الله عن عثمان بن عيسى عن سماعة قال قلت لأبي عبد الله عليه السلام انى رأيت الله تعالى قد ذكر الربا في غير آية و كرره فقال أو تدري لم ذاك قلت لا قال لئلا يمتنع الناس من اصطناع المعروف (والظاهر أن المراد من قوله اصطناع المعروف: القرض الحسن). ﴿۳۷﴾ ۴.

خبر چهارم: ﴿۳۷﴾ العلل ۴۸۲ - أخبرني علي بن حاتم قال حدثنا أبو عبد الله محمد بن أحمد بن ثابت قال حدثنا عبيد عن ابن أبي عمير عن فقيه ۳۷۱ ج ۳ - هشام بن سالم عن أبي عبد الله عليه السلام (انه - فقيه) قال انما حرم الله عز وجل الربا كيلا يمتنعوا من صنائع المعروف. ﴿۳۸﴾ ۵.

اینها اخباری درباره فلسفه حرمت ربا بودند که از کتاب جامع احادیث الشيعة خواندیم.

در وسائل الشيعة نیز اخباری در فلسفه حرمت ربا ذکر شده:

خبر اول: ﴿وعنهم﴾ عن أحمد بن أبي عبد الله، عن عثمان بن عيسى، عن سماعة قال: قلت لأبي عبد الله عليه السلام: انى قد رأيت الله تعالى قد ذكر الربا في غير آية وكرره قال: أو تدري لم ذاك؟ قلت: لا قال: لئلا يمتنع الناس من اصطناع المعروف ورواه الشيخ باسناده عن أحمد بن أبي عبد الله مثله. ﴿۳۹﴾ ۶.

در این باب اول از ابواب ربا چندین خبر در مورد فلسفه حرمت ربا ذکر شده که مراجعه و مطالعه بفرمائید.

۴ جامع احادیث الشيعة، آیت الله بروجردی، ج ۱۸، ص ۱۳۲، ط الصنف.

۵ جامع احادیث الشيعة، آیت الله بروجردی، ج ۱۸، ص ۱۳۲، ط الصنف.

۶ وسائل الشيعة، شیخ حرعاملی، ج ۱۲، ص ۴۲۳، ابواب ربا، باب ۱، حدیث ۳، ط الاسلامیة.

۷ سوره بقره، آیه ۲۷۸ و ۲۷۹.